

A Szerzői Jogi Szakértő Testület Szakvéleménye

A szakvélemény tárgya: Környezetbarát cseppmentes olajcserét biztosító gyorscsatlakozó rendszerrel kapcsolatos szerzői jogok

Ügyszám: SzJSzT-08/19.

A MEGKERESŐ ÁLTAL FELTETT KÉRDÉSEK:

- 1. A környezetbarát cseppmentes olajcserét biztosító gyorscsatlakozó rendszer vagy a zártrendszerű levegős olajcsere egység, vagy a kettő együttesen eléri-e a szerzői alkotás színvonalát?**
- 2. A gyorscsatlakozó rendszer, illetve az olajleeresztő rendszer egyedinek, újnak minősül-e?**
- 3. A gyorscsatlakozó rendszert, az olajleeresztő rendszert, továbbá a kettőt együtt megilleti-e a szerzői jogi védelem?**
- 4. A gyorscsatlakozó rendszerhez, az olajleeresztő rendszerhez, illetve a kettőhöz együtt kapcsolódhat-e felhasználói és értékesítési jog?**

TÉNYÁLLÁS

Az alábbiakban az eljáró tanács összefoglalja a feltett kérdések megválaszolása szempontjából releváns tényállást.

A Kft. eladó, valamint a magánszemély vevő között 2017-ben létrejött adásvételi szerződés tárgya egy egyedi cseppmentes olajcsere rendszerrel ellátott mezőgazdasági traktor 1 db erdészeti csörlővel, 1 db környezetbarát cseppmentes olajcserét biztosító gyorscsatlakozó rendszerrel (a továbbiakban: gyorscsatlakozó egység) a hozzá tartozó kizárólagos felhasználói jogokkal, beleértve a továbbértékesítési jogokat 20 évre város és vonzáskörzetére.

Az adóhatóság szemle során megállapította, hogy a hivatkozott gyorscsatlakozó rendszeren kívül átadásra került egy zárt rendszerű levegős olajcsere egység (a továbbiakban olajcsere egység) is. A vevő nyilatkozata szerint a rendszer részét képezi az olajleeresztő is, bár a gyorscsatlakozó rendszer és az olajleeresztő egység értékesítése külön is megvalósulhat. Az eladó szerint a megkereséshez csatolt képek a gyorscsatlakozó rendszerről készültek, melyhez van még egy olajleeresztő egység is.

Az ellenőrzés lefolytatásához szükséges a szerződésben foglalt gyorscsatlakozó rendszer, az olajleeresztő, valamint e kettő együttesének tekintetében a szerzői jog fennállásának megítélése. Tekintettel arra, hogy az adhatóság munkatársai a fentiek megállapításához szükséges szakértelemmel nem rendelkeznek, ezért a tényállás tisztázása érdekében a különleges szakértelemmel rendelkező Szerzői Jogi Szakértő Testület jár el. Az eljáró tanács feladata a szerződésben foglalt gyorscsatlakozó rendszer tekintetében a szerzői jogi védelem fennállásának

megítélése. Az eljáró tanács a megkereső által csatolt bizonyítékok (tanúvallomások, adásvételi szerződés és fényképek), alakította ki az álláspontját, helyszíni szemlét nem végzett tekintettel arra, hogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI.3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése alapján nincs módja helyszíni szemlét tartani.

AZ ELJÁRÓ TANÁCS SZAKVÉLEMÉNYE

Előzetes megállapítások

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) 9. §-ának (1) bekezdése szerint „a szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok - a személyhez fűződő és a vagyoni jogok - összessége.” Ennek megfelelően tehát a szerzői jogi védelem a mű megalkotásával automatikusan keletkezik, ahhoz – az iparjogvédelmi oltalmi formákkal (pl. szabadalom, használati mintaoltalom) ellentétben – nincs szükség nyilvántartásba vételre. A műszaki alkotásokon két pozitív feltétel együttes teljesülése esetén keletkezhet szerzői jogi védelem. Az Szjt. 1. §-ának (2) bekezdése szerint az első feltétel, hogy az alkotás, mint eredmény az irodalom, a tudomány és a művészet területe alá tartozzon.

A műszaki alkotások az Eljáró Tanács álláspontja szerint leginkább az ipari tervezőművészeti alkotások közé, vagyis az Szjt. 1. §-ának (2) bekezdésében foglalt felsorolás o) pontja alá tartoznak. Eljáró Tanács megjegyzi, hogy az Szjt. 1. §-ának (2) bekezdésében található felsorolás példálózó jellegű, azaz bármely alkotás élvezhet szerzői jogi védelmet, amennyiben a fentiek szerint az irodalom, a tudomány, vagy a művészet területéről származik, és rendelkezik egyéni, eredeti jelleggel, függetlenül attól, hogy szerepel-e az Szjt. listájában, vagy sem.

A szerzői jogi védelem fennállásának másik feltételét, az egyéni, eredeti jelleg követelményét az Szjt. 1. §-ának (3) bekezdése határozza meg: „A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg.”

A Szerzői Jogi Szakértő Testület 38/2003. számú szakvéleménye rámutat arra, hogy milyen szellemi alkotás minősülhet szerzői műnek: *„Olyan szellemi alkotás, amely egyéni abban az értelemben, hogy az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, s ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat, s amely eredeti abban az értelemben, hogy az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata.”*

Az egyéni, eredeti jellegről, mint a szerzői jogi védelem fennállásának feltételéről a *Szerzői jog mindenkinek* című könyvben a következőket találjuk: *„Az egyéni, eredeti jelleg követelményét gyakorlatilag egy pozitív-negatív feltételpárként is tekinthetjük. Míg a mű egyéni jellege szerzője egyéni, sajátos kifejezésmódját mutatja meg, addig az eredeti jelleg arra utal, hogy a mű nem más szerző alkotásának szolgai másolata.”*¹A műszaki alkotások funkcionális műveknek tekinthetőek abban az értelemben, hogy a kialakításukat legfőképpen a betöltendő funkciójuk határozza meg, így az esztétikai értékük háttérbe szorul. A jogalkotó azonban ezeket a műveket sem zárta ki a szerzői jogi védelem köréből. Éppen ellenkezőleg, a funkcionális művek esetében sokkal alacsonyabb az egyéni, eredeti jelleg követelményének „küszöbe”, ugyanis az ilyen típusú

¹ Szerzői jog mindenkinek, 57-58. old., Szerk.: Legeza Dénes, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, 2017., Budapest

művek esetén a funkció megelőzi az alkotás külső kialakítását, így eleve kevesebb mozgástere van a szerzőnek az egyéni kifejezőmód megválasztására. Azonban a minimális mozgástér megléte szükséges ahhoz, hogy meg lehessen állapítani az egyéni, eredeti jelleg, és ezáltal a szerzői jogi védelem fennálltát. Hogyha a műszaki alkotás formája kizárólag a műszaki funkciójának ellátására szolgál, akkor vélhetően nem tekinthető egyéni, eredeti jellegű alkotásnak. Azok a műszaki megoldások, amelyek kizárólag műszaki funkciót töltenek be oly módon, hogy az egyéni jelleget nélkülözik, szerzői jogi védelmet nem élvezhetnek. Fentieket összefoglalva tehát, nincs kizárva, hogy egy műszaki alkotás szerzői jogi védelemben részesüljön, azonban ehhez az szükséges, hogy ne csak a műszaki feladata ellátására szorítkozzék a kialakítása, hanem abban tetten érhető legyen a szerzői mozgástér megléte, illetve más mű szolgálai másolásának hiánya.

Az eljáró tanács az alábbiakban összevontan válaszol a megkereső 1-3. kérdéseire, tekintve, hogy ezek ugyanarra irányulnak és értelmük megegyezik.

Eljáró Tanács megállapítja, hogy a zártrendszerű levegős olajcsere egység olyan műszaki megoldás, amely beépített membránszivattyúval légtelenített tartályhoz csatlakoztatott fáradtolaj leürítésére, és friss olaj feltöltésére alkalmas. Ezeknek a műszaki megoldásoknak számos különböző változata létezik, melyek mind a kis, mind a nagykereskedelmi forgalomban könnyedén hozzáférhetőek. A zártrendszerű levegős olajcsere egység kialakítása minden részletében, műszaki és formai kialakításában egyaránt azonos pl. az Ernest H. Hill Ltd, Sheffield, UK membránszivattyús fáradtolaj gyűjtő egységének kialakításával². Cseppmentes olajcserét biztosító gyorscsatlakozó rendszert forgalmaz pl. No-Spill™ Systems³, amely a jelen gyorscsatlakozó rendszerrel láthatóan azonos, és így ezt semmi sem különbözteti meg a piacon kapható egységektől.

Az Eljáró Tanács osztja a Testület a 23/2010. számú szakvéleményében kifejtett azon álláspontját, miszerint: *„nem állhatnak szerzői jogi védelem alatt senki javára azok a teljesítmények, amelyek mindenki számára szabadon hozzáférhetőek, a különböző szakmai, technikai előírások, elvárások, általános kritériumoknak megfelelő alkotóelemek, sablonok. Ezek ugyanis – még ha esetleg eredetileg valakinek az egyéni-eredeti szellemi tevékenységéből is fakadtak, mára olyan általános standardokká váltak, ami nem indokolja ezek monopolizálását.”* Úgyszintén kizárja a szerzői jogi védelem köréből az alkotásokat az a körülmény is, ha ezekkel szemben olyan szigorú kritériumrendszert, előírásokat, műszaki követelményeket (pl. anyagszilárdság stb.), valamint környezetvédelmi szabályokat stb. állítanak, amelyek által a nullára redukálódik az egyéni, eredeti jelleg eléréséhez szükséges mozgástér. A funkcionalitáshoz szükséges kompatibilitás (pl. átmérő, menetemelkedés stb.) szintén egy olyan tényező, ami meghatározza a műszaki alkotások milyenségét. Jelen esetben a gyorscsatlakozó rendszer az olajcsere egységet köti össze az olajleeresztő csavarral, az olajcsere egység pedig a gyorscsatlakozóhoz kell, hogy kapcsolódjon, így tehát más alkatrészekkel összefüggésben, azokkal összekapcsolva, összeszerelve tudják betölteni a műszaki funkciójukat.

² www.hillpumps.com – diaphragm pump suction waste oil unit

³ USA Box 243 Pembina North Dakota 58271, <https://www.nospillsystems.com/>

A fenti műszaki kritériumoknak történő szükségszerű megfelelés okán, az alkotómunka során a gyorscsatlakozó rendszer, valamint az olajcsere egység készítőjének nem maradt a szerzői mű elkészítéséhez szükséges mozgástere, így ezek az egyéni jelleg szintjét nem érik el. Sem a gyorscsatlakozó egység, sem az olajcsere rendszer kialakítása nem lép túl a műszaki funkcióinak ellátásán.

Mindemellett a gyorscsatlakozó rendszer és az olajcsere egység esetében is hiányzik eredeti jelleg is, tekintettel arra, hogy azokat a rendelkezésünkre bocsátott adatok alapján semmi sem különbözteti meg a piacon kapható más, hasonló funkciójú műszaki megoldásoktól.

Fentieket összefoglalva az Eljáró Tanács válasza a megkereső 1-3. kérdéseire az, hogy sem a környezetbarát cseppmentes olajcserét biztosító gyorscsatlakozó rendszer, sem a zártrendszerű levegős olajcsere egység, sem a kettő együttesen nem éri el a szerzői jogi védelemhez szükséges egyéni, eredeti jelleg szintjét, ennél fogva ezeket szerzői jogi védelem nem illeti meg.

Az eljáró tanács válasza a megkereső 4. kérdésére:

Amennyiben a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának lajstromában sem szabadalomként, sem pedig használati mintaként nem szerepel sem a gyorscsatlakozó rendszer, sem pedig az olajcsere egység, akkor ezek sem iparjogvédelmi oltalom, sem pedig a fentiek alapján szerzői jogi oltalom alatt nem állnak.

Fentiek mellett nem kizárható azonban, hogy nem nevesített szellemi alkotásként (védett ismeretként) felhasználási, illetve továbbértékesítési jog kapcsolódik e szerkezetekhez. A védett ismeretet az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény 1. §-ának (2) bekezdése a következőképpen definiálja: „védett ismeret (know-how) az üzleti titoknak minősülő, azonosításra alkalmas módon rögzített, műszaki, gazdasági vagy szervezési ismeret, megoldás, tapasztalat vagy ezek összeállítása.” A védett ismeret hasznosítását célzó jogbérleti (franchise) szerződéseket a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény LI. fejezete szabályozza.

Az eljáró tanács további megjegyzései:

A jelen ügy tárgyát képező gyorscsatlakozó rendszer és az olajcsere egység védett ismeretkénti hasznosíthatóságával kapcsolatban az alábbi megjegyzéseket teszi az eljáró tanács. A fentiekben említetteknek megfelelően mindkét szerkezethez hasonló rendszerek kereskedelmi forgalomban hozzáférhetőek. Tekintettel arra, hogy ugyanolyan célú és funkciójú rendszerekhez bármikor hozzáférhetnek a tervezett szolgáltatást igénybe vevő felhasználók, az eljáró tanács nem látja a jelentőségét annak, hogy a vevő a város és vonzáskörzetére kizárólagos felhasználói jogokat szerzett-e a szóban forgó szerkezetek használatára és hasznosítására, vagy sem. A megtérülési idő számításához hasznos adat lehet, hogy a traktorok esetében 300 üzemóránkénti olajcserevel érdemes számolni. Megjegyzést kíván továbbá, hogy a jelen ügyben szintén az adásvétel tárgyát képező mezőgazdasági traktor nem feltétlenül alkalmas a gyorscsatlakozó rendszer és az olajcsere egység cseppmentességének demonstrálására, tekintettel arra, hogy a fenti traktortípus olajszűrője ún. centrifugálszűrő, amelyet minden egyes olajcsere alkalmával manuálisan kell megtisztítani a

benne felgyűlt olajsártól. Ez a munkafolyamat pedig szükségképpen együtt jár a szűrő és a forgó rész között felgyűlt olajnak a rendszeren kívülre történő kijutásával.

Fentieket összefoglalva az eljáró tanács megállapítja, hogy sem a gyorscsatlakozó rendszer, sem pedig az olajcsere egység nem áll szerzői jogi védelem alatt, azonban védett ismeretkénti (know-how) hasznosítása jogilag annak ellenére sem zárható ki, hogy ennek gazdasági jelentősége kérdéses.

Budapest, 2019. április 25.

Dr. Szilágyi István
a tanács elnöke

Dr. Takács Nóra Emese
a tanács előadó tagja

Farkas Tamás
a tanács szavazó tagja

Dr. Oelberg Gusztáv
a tanács külső szakértője